

Kultura sećanja

„Zaboravljati ljude, pogotovu one koji su sebe ugradili u nas današnje, većinom i ne očekujući da im se ime zbog toga pominje, jeste tužan oblik nezahvalnosti. Negovanje sećanja na njih i stalno učenje od njih vrlo je blagorodno i veoma ljudski u najboljem smislu reči. Jer zahvalnost je znak da smo prepoznali šta nam je neko dobro učinio... Kultura sećanja jednog naroda se neguje, gradi i dograđuje, a građevina srpske kulture sećanja sve čvršće se oslanja i na stubove tomova Srpskog biografskog rečnika“, napisao je povodom izlaska iz štampe četvrtog toma naš vodeći slavista Predrag Piper, dopisni član SANU.

Kada 2020. godine, kako je planirano, bude izašao iz štampe i poslednji, deseti tom „Srpskog biografskog rečnika“, Srbi će, istina sa velikim zakašnjenjem u odnosu na druge evropske narode, dobiti knjigu svih značajnijih ličnosti iz svoje istorije od prvih pisanih spomenika u IX veku do 1945. godine. Reč je o jednom od najznačajnijih poslova u oblasti društvenih nauka u Srbiji, koji realizuje Leksikografsko odeljenje Matice srpske, a čiji je nosilac bio nedavno preminuli akademik Čedomir Popov, profesor opšte istorije Novog veka. Koncept i metodologija rada na Rečniku definisani su još 1983. godine a redakcija je za protekle tri decenije sakupile podatke o 30.500 ličnosti.

- *Srpski biografski rečnik*, čiji je idejni tvorac dr Aleksandar Foriškić, jedan je od onih Matičinih naučnih poduhvata koji imaju vanredan značaj za ispisivanje personalne istorije srpskog naroda. To je najobimnije leksikografsko delo u našoj sredini. U njemu će biti objavljene biografije o svakom ko je ostavio trag - govorio je prof. Popov.

Poseban fond čine podaci o 5.500 stranaca na razne načine vezanih za Srbiju. Rečnik poseduje biografske podatke i za desetine hiljada efemernih ličnosti. Od 2004. do sada izašlo je pet tomova. Rečnik zaslužnih Srba, „ponos srpske biografike“, kako veli Piper, čiji je rodonačelnik Sveti Sava, okupio je 800 saradnika.

Akademik Popov je, u više prilika, isticao da je rad na

Rečniku organizovan na način, neuobičajen za slične poslove. Umesto glomaznog instituta, koji je skup i manje efikasan, stvoreno je stručno-naučno jezgro koje po potrebi angažuje saradnike različitog profila i iz svih krajeva. Da je redakcija uhodana, govori podatak da je vremenski razmak između tomova sve manji i „danas više niko ne osporava značaj ovog pregnuća i ne dovodi u pitanje opravdanost jedne ovakve edicije. Ministarstva kulture, prosvete i nauke, kao i mnogobrojni donatori zaslužuju zahvalnost za finansijsku podršku.“

Rad na pisanju biografija za prvi tom (A-B) započet je tokom 1994. godine. Objavljen je deset godina kasnije, sadrži 1.972

Čedomir Popov

Uređivački odbor

Uređivački odbor je početkom juna ostao bez akademika Čedomira Popova, glavnog urednika i urednika za drugu polovinu 19. veka. Za čitavu ediciju to je nenadoknadivi gubitak jer je prof. Popov bio glavni organizator i duša čitavog poduhvata. Ostali članovi Odbora su: dr Đorđe Bubalo - urednik za Srednji vek, dr Vojin S. Dabić - za period od 16. do 18. veka i za 18. vek, dr Petar Kreštić - prva polovina 19. veka, dr Branko Bešlin - od 1900. do 1945. godine, dr Zlata Bojović - dubrovačka i bokokotorska književnost, dr Milivoj Nenin i dr Marija Kleut - književnost, dr Danica Petrović - muzičke umetnosti, dr Zoran T. Jovanović - istorija pozorišta i scenskih umetnosti, dr Sreten Petković i dr Irina Subotić - likovna umetnost, dr Marica Šuput - arhitektura i građevinarstvo, dr Savo Skoko - vojna istorija.

Na uređivanju Srpskog biografskog rečnika za života su radili i drugi eminentni naučni radnici: akademici Radovan Samardžić, Slavko Gavrilović, Sima Ćirković, Miroslav Pantić, Nikša Stipčević, episkop šumadijski Sava (Vuković), Božidar Kovaček, Nikola Gaćeša, Aleksandar Foriškić...

leksikografske odrednice na kojima je radilo 423 saradnika. Na drugom tomu (V-G), koji obuhvata 1.840 biografija, radio je 301 saradnik, a izašao je iz štampe 2006. Već u oktobru 2007. godine štampan je treći tom (D-Z), sa 1.809 biografija, koji je pripremio 320 saradnika. Četvrti tom (I-Ka, sa 1.743 biografije) pripremio je neznatno veći broj saradnika (344) a pojavio se u julu 2009. Pred Beogradski sajam knjiga prošle godine izašao je peti tom, koji sadrži životopise 1.601 ličnosti čija prezimena ili imena počinju na slova Kv-Mao. Sadrži 576 fotografija koje su pribavljene istraživanjem u institucijama kulture i u ličnim i porodičnim arhivima opisanih ličnosti. Na ovom tomu je radilo 336 saradnika. Rad na izdavanju šestog toma je u podmakloj fazi a obuhvata ličnosti čije prezime ili ime počinje na slova Mar-Mu.

Ovakvi poduhvati su u Engleskoj, Francuskoj, Nemačkoj i drugim zemljama s kulturnim kontinuitetom, kako je to ovim povodom već primećeno, preduzimani od XVII do XX veka i publikovani u višetomnim izdanjima koja se do današnjih dana periodično dopunjavaju podacima o savremenim ličnostima i novim saznanjima o onima iz starijih vremena.

U ovom „veoma sumutnom vremenu razgradnje srpske državne teritorije“ i „davno započetih nastojanja razgradnje srpskog nacionalnog identite-

ta“, kako primećuje Piper, *Srpski biografski rečnik* može biti „izvor jakog nadahnuća“ mladim pokolenjima u otporu daljem rasrbljivanju.

M. R.

